

PROTOKOLS

Rīgā

Datums skatāms laika zīmogā

Nr. 2.2-7e/2/2024

Nacionālās enerģētikas un klimata padomes (NEKP) Zemes sektora (t.sk. mežsaimniecība) un lauksaimniecības darba grupas sanāksme (16.02.2024.)

2024.gada 16.februāris
Sanāksmes sākums plkst.13.00.
Sanāksme beidzas plkst.15:50

Sanāksmi atklāj un vada

Dace Arāja, Zemkopības ministrijas
(ZM) valsts sekretāra vietniece,

Sanāksmi protokolē

Elīna Lāce, ZM Lauksaimniecības
departamenta Lauksaimniecības
ilgtspējīgas attīstības nodaļas vecākā
eksperte

Nr.p.k.	Vārds un uzvārds	Pārstāvētā iestāde
1.	Dace Arāja	Zemkopības ministrija
2.	Ilze Silamiķele	Zemkopības ministrija
3.	Kristīne Sirmā	Zemkopības ministrija
4.	Einārs Mednis	Zemkopības ministrija
5.	Elīna Lāce	Zemkopības ministrija
6.	Monta Siliņa	Zemkopības ministrija
7.	Dace Guste	Zemkopības ministrija
8.	Gints Lanka	Zemkopības ministrija
9.	Elīna Dimanta	Zemkopības ministrija
10.	Ilona Kromāne	Zemkopības ministrija
11.	Ieva Līcīte	Latvijas Valsts mežzinātnes institūts "Silava"
12.	Juris Jātnieks	Vides konsultatīvā padome
13.	Rolands Lēvalds	Biedrība "Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija"

14.	Einārs Cilinskis	Ekonomikas ministrija
15.	Andis Malējs	Biedrība "Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija"
16.	Valters Kinna	Biedrība "Zaļā brīvība"
17.	Alberts Auziņš	Agroresursu un ekonomikas institūts
18.	Diāna Saulīte	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
19.	Valdis Kalns	A/S "Latvijas valsts meži"
20.	Iveta Grudovska	Biedrība "Zemnieku saeima"
21.	Laila Ābola	Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība
22.	Dārta Treija	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
23.	Sanita Kalnača	Valsts kanceleja
24.	Viesturs Ķerus	Vides konsultatīvā padome
25.	Arnis Muižnieks	Biedrība "Latvijas Meža īpašnieku biedrība"
26.	Raimonds Kasparinskis	Latvijas Universitāte
27.	Dace Ozola	Biedrība "Latvijas kūdras asociācija"
28.	Rolands Zeltiņš	Latvijas Finanšu nozares asociācija
29.	Andis Lazdiņš	Latvijas Valsts mežzinātnes institūts "Silava"
30.	Andrejs Briedis	Vides konsultatīvā padome
31.	Līga Platace	Klimata un enerģētikas ministrija
32.	Arta Dimbiere	Latvijas Darba devēju konfederācija
33.	Ilze Ozola	Biedrība "Ezeru un purvu izpētes centrs"
34.	Kristīne Ansonē	A/S "Latvijas valsts meži"
35.	Ivita Ozoliņa	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
36.	Zane Brice	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
37.	Aiga Grasmane	Klimata un enerģētikas ministrija
38.	Uldis Ameriks	SIA "Laflora"
39.	Sabīna Alta	Nodibinājums "Stādu un kūdras inovāciju fonds"
40.	Ruta Konstante	Finanšu ministrija
41.	Daiga Grīnfelde	A/S "Latvijas valsts meži"

42.	Dana Prižavoite	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
43.	Kristīne Rapa	Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība
44.	Arta Bārdule	Latvijas Valsts mežzinātnes institūts "Silava"
45.	Māris Simanovičs	Biedrība "Latvijas darba devēju konfederācija"
46.	Sergejs Senkāns	Biedrība "Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera"
47.	Jānis Rozītis	Vides konsultatīvā padome
48.	Aldis Butlers	Latvijas Valsts mežzinātnes institūts "Silava"
49.	Mārtiņš Cimermanis	SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs"
50.	Mārtiņš Trons	Biedrība "Zemnieku saeima"
51.	Liene Jansone	Zemkopības ministrija
52.	Antra Esenberga	Finanšu ministrija
53.	Armands Auziņš	Rīgas Tehniskās universitāte
54.	Normunds Strūve	A/S "Latvijas valsts meži"
55.	Andis Purs	Zemkopības ministrija
56.	Guntis Gūtmanis	Biedrība "Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome"
57.	Kristīne Bērziņa-Cunskā	Latvijas Universitāte
58.	Inga Forda	Finanšu ministrija
59.	Ieva Medne	Latvijas Biomasas asociācija
60.	Jānis Ģērmanis	SIA "Rīgas meži"
61.	Ligita Brahmāne	Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība
62.	Dārta Valdemāre	Klimata un enerģētikas ministrija
63.	Dace Cīrule	Ārvalstu investoru padomi Latvijā (FICIL)
64.	Aigars Dudelis	Latvijas valsts meži
65.	Liene Vītola	Finanšu ministrija
66.	Sandra Bērziņa	Latvijas Pašvaldību savienība
67.	Māra Melnbārde	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

68.	Ilze Vamža	Rīgas Tehniskā universitāte
69.	Andrejs Vītoliņš	Stādu audzētāju biedrība
70.	Lāsma Āboliņa	Zemkopības ministrija
71.	Lauris Leitāns	Valsts augu aizsardzības dienests
72.	Imants Tiesnieks	Finanšu ministrija
73.	Agita Gancone	Klimata un enerģētikas ministrija
74.	Mārtiņš Felss	14. Saeima
75.	Raitis Glāzers	Ecobaltia
76.	Didzis Palejs	Latvijas Biomasas asociācija
77.	Roberts Alhimionoks	Ārvalstu investoru padomi Latvijā (FICIL)
78.	Dina Popluga	Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte
79.	Rolands Feldmanis	Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija
80.	Dagnis Dubrovskis	Klimata un Enerģētikas ministrija

Darba kārtība iekļāva piecus darba kārtības jautājumus.
Sanāksmes atklāsts:

1. Sanāksmes ievadvārdi - Zemkopības ministrijas valsts sekretāra vietniece Dace Arāja

Dace Arāja sniedz sanāksmes ievadvārdus, tiek apstiprināta darba kārtība.

Tiek sniegts vārds *Ingai Fordai* no Finanšu ministrijas, lai sniegtu ieskatu par starptautisko finanšu institūciju finansējumu.

2. Starptautisko finanšu institūciju finansējums kā viens no finansējuma avotiem

Inga Forda sniedz informāciju par Starptautiskajām finanšu institūcijām (turpmāk tekstā - SFI) un Finanšu ministrijas lomu tajās. Informē par trīs bankām, kas īsteno investīcijas Latvijā un ieskicē to nosacījumus. Sniedz ieskatu SFI finansējuma piesaistes priekšrocības. Informē par SFI projektiem Latvijā, kā arī, sniedz noderīgu reģionālo baņķieru kontaktinformāciju.

Dace Arāja uzdod jautājumu par to, vai ir iespēja arī valstī būt kā potenciālam finansējuma saņēmējam pasākumu virzīšanai, zinot, ka zemes sektorā klimata mērķi ir valsts līmenī. *Inga Forda* atbild, ka bankas pārsvarā finansē privātā sektora investīcijas, valstij aizdevums ir caur Valsts kasi. Norāda, ka, lai iegūtu aizdevumu ir svarīgi, lai pasākums būtu salāgots ar banku klimata politiku un saprast pasākuma ietekmi uz klimata mērķu sasniegšanu.

Uldis Ameriks uzdod jautājumu par to, kāds ir finansēšanas apjoms un kāds ir *equity* (kāds jānodrošina pašu finansējums)? *Inga Forda* atbild, ka katrā bankā ir minimālais *ticket size*, tās līdzfinansē 50%. Minimālais, ko bankas ir indicējušas ir 10 vai 15 milj., kas nozīmē, ka projektam ir jābūt divreiz lielākam – 20 līdz 30 milj. apmērā. Tātad, jānodrošina līdzfinansējums, banka sedz daļu. Bankas ir kā enkurfinansējums, palīdz piesaistīt papildus investorus.

Jautājums no Alberta Auziņa tērzētavā, atbilde pieejama pielikumā nr 5. par tērzētavas jautājumiem.

Māris Simanovičs – komentārs par banku ieguldījumu.

Jānis Rozītis, turpinot Alberta Auziņa jautājumu – vai bankas ar savu politiku sekos zinātnes atziņām vai politikas procesiem (klimata politikas jautājumos)? *Inga Forda* sniedz atbildi atsaucoties uz Skandināvijas valstu pieredzi finansējot pētniecību un inovāciju lauksaimniecībā. *Imants Tiesnieks* atbild, ka ES taksonomijas ietvars tika veidots konsultējoties ar plašu ekspertu loku, gan biznesa, universitātes, konsultāciju uzņēmumu pārstāvjiem. *Dace Arāja* piebilst, ka ES taksonomijas ietvarā mežsaimniecībai jau ir daži kritēriji izstrādāti, savukārt, lauksaimniecībā vēl nav noteiktu kritēriju.

Inga Forda norāda, ka, ja ir konkrēta finanšu investīciju projektu ideja, ir iespēja piesaistīt konsultantus, kas palīdzēs saprast, vai ideju iespējams finansēt.

Dace Arāja sniedz ieskatu kūdraugšņu problemātikā un dod vārdu *Kristīnei Sirmāi*.

3. Kūdraugsne lauksaimniecības zemē.

Kristīne Sirmā sniedz prezentāciju par atjaunotajām kūdraugšņu izplatības kartēm Latvijā, kas īstenotas pateicoties projektam E2SOILAGRI

Sniedz informāciju par projekta īstenošanas metodiku un tā rezultātiem. Kā arī, sniedz ieskatu arī nākamajos ES likumdošanas aktos, kas ietekmēs augsni vai lauksaimniecībā izmantojamo zemi.

Aigars Dudelis – jautājums par dabas atjaunošanas regulu – lai izpildītu dabas atjaunošanas uzdevumu, lauksaimniecībai var skatīties arī uz rekultivāciju. LVM valdījumā ir 10 000 ha zemes, ko saucam par vēsturiskajām kūdras ieguves vietām, vai arī šo zemi atjaunošana var tikt ieskaitīta šajā uzdevumā?

Kristīne Sirmā norāda, ka šis jautājums ir tas, ko ZM mēģina saprast. Jāskatās, jo regula paredz daudz nosacījumus. Zemes jautājums ir jutīgs, mēģināsim saprast un izvērtēt visas iespējas kā katru zemes vienību izmantot dažādiem mērķiem. Pie šī jautājuma noteikti atgriezīsimies. *Aigars Dudelis* uzsver, ka jautājums bija par formālo uzskaiti. *Kristīne Sirmā* norāda, ka šos 10 000 ha varēsime ieskaitīt, jo (VARAM) būs jāraksta nacionālais dabas atjaunošanas plāns, kur to arī skatīs. *Dace Arāja* norāda, ka priekšlikums vēl nav publicēts, bet par šiem jautājumiem laicīgi jādomā, zinot arī klimata kontekstu.

Guntis Gūtmanis – cik ha kūdraugsnēs jāapmežo, lai izpildītu prasības? *Atbilde* – ap 160 000 ha, kas šobrīd ir piedāvājums no zinātnieku puses.

Guntis Gūtmanis – primārais mērķis ir ražot pārtiku un pabarot iedzīvotājus. Norāda, ka nedrīkstam aiztikt nevienu m², kur ražojam pārtiku, kā arī nepieciešams atjaunot, apmežot zemes no valsts līdzekļiem, nedrīkst slogu uzlikt indivīdam.

Kristīne Sirmā – ZM vienmēr ir teikuši, kā arī norādījusi savās pozīcijās ES, ka lauksaimniecības ražošana un pārtikas ražošana ir primārā nepieciešamība. Lauksaimniecībā šobrīd apsaimniekojam 1,9 milj. ha, kur zeme tiek apsaimniekota un saņemti platību maksājumi. Pēc pēdējiem datiem, no šiem 1,9milj. ha, 91 000 ha ir kūdraugšņu, kas ir LAD lauku blokos. Puse no tiem ir ilggadīgie zālāji. Šobrīd situācija tiek analizēta, bet teritorijas, kur notiek lauksaimniecības ražošana, līdz 2030. gadam nav jāaiztiek. KLP SP GAEC 2 par kūdraugšņu aizsardzību MK noteikumi ir jau apstiprināti.

Rolands Feldmanis – valstī rūpnieciskās ražošanas līmenis ir zems, salīdzinot ar citām rietumvalstīm, kāpēc nepieciešamība apmežot, lai izpildītu saistības? Vai nav citu risinājumu? *Kristīne Sirmā* atbild, ka Latvijai ir lielas emisijas citos sektoros, kā arī, dabas atjaunošanas regulas kontekstā organisko augšņu apmežošana nav atbalstīts pasākums, atbalsta hidroloģiskā režīma atjaunošanu, tāpēc klimata mērķa sasniegšanai jāatrod līdzsvars, nozarēm sadarbojoties.

Juris Jātnieks jautā kad kūdraugšņu izplatības kartes un dati būs pieejami LAD, LVM GEO un dabas datu sistēmā OZOLS? *Kristīne Sirmā* atbild, ka kartes ir nodotas LAD, tās šobrīd tiek iestrādātas sistēmā. Jāpublicē līdz 2024. gada 1. martam. VAAD kolēģi uzsāk sarunas ar LVM GEO portālu, informācija sekos. ZM mājaslapā pieejama karte, tas ir ZIP fails, ko iespējams lejupielādēt, bet nepieciešama īpaša programmatūra atvēršanai. VZD un pašvaldību plānotāji karti ir saņēmuši, par OZOLS vēl nav informācijas.

Einārs Mednis sniedz informāciju par iesniegtajiem priekšlikumiem – konkrēti par pasākumiem un komentāriem organiskajām lauksaimniecības augsnēm. Norāda, ka ZIZIMM mērķa scenārijs bija teorētisks un, kad tas tika gatavots, vēl nebija zināmi ES politikas dokumentu iznākumi, kas šobrīd ir būtiski mainījušies no to izstrādes sākuma.

Guntis Gūtmanis norāda, ka nebūs cilvēki, kas gribēs appludināt savu teritoriju. *Dace Arāja* atbild, ka šis mērķis ir saistošs valstij, bet regula neuzliek saistības lauksaimniekam, zemes īpašniekam. *Juris Jātnieks* komentē, ka, ja būtu attiecīgais finansējums, tad šīs darbības tiktu īstenotas.

Arnīs Muižnieks jautā, vai ir zināms, cik krūmāji ir uz organiskajām augsnēm? *Kristīne Sirmā* norāda, ka, ja teritorijas ir potenciālās lauksaimniecības zemes, tad tās tika skaitītas.

Valters Kinna norāda, ka renaturalizācija būtiski samazina kūdras ieguves vietu emisijas un var novest pie neto piesaistes, tāpēc jautājums par *E. Medņa* komentāru savā ziņojumā par emisiju paaugstinājumu (renaturalizācijas procesā). *Einārs Mednis* atbild, ka operē ar datiem, ko izmanto NIR. Ja tiktu sāktu izmantot citus emisijas faktorus, situācija var mainīties, bet šim nepieciešama politiska izšķiršanās.

Dace Arāja dod vārdu *Ilonai Kromānei*, lai sniegtu prezentāciju par KLP Stratēģiskā plāna finansējumu.

4. Latvijas KLP Stratēģiskā plāna finansējums vides/klimata pasākumiem.

Iļona sniedz detalizētu ieskatu KLP Stratēģiskā plāna finansējumā, konkrēti skaidrojot vides un klimata sadaļu.

Dace Arāja piebilst, ka Stratēģiskā plāna izstrāde ir ilgs process un tā izstrādei tiek izmantoti mērķi un informācija, kas ir pieejama tajā brīdī, tāpēc šis plānošanas periods ir ierobežots finansējuma ziņā.

Juris Jātnieks norāda, ka KLP SP bija plašas apspriedes, bet uzskata, ka praksē plāns neīstenojas – bioloģisko lauksaimnieku skaits sarūk, tāpat bioloģisko ūstavu apsaimniekošana. *Iļona Kromāne* atbild, ka bioloģisko lauksaimnieku sarūkšana nav tikai Latvijas situācija, to vairāk ietekmē arī ģeopolitiskā situācija un patērētāju pieprasījums. Ekoshēmas un agrovides pasākumi ir kompensējoši pasākumi, KLP atbalsts netiek pārskatīties sakarā ar izmaiņām ekonomikā. Kolēģi strādā pie bioloģisko lauksaimnieku atbalsta pārskatīšanas.

Kristīne Sirmā norāda, ka SP grozījumiem mērķis ir plānus grozīt, lai atvieglotu prasības. Ja groza vides prasības, Latvija mērķus nesasniedz.

Guntis Gūtmanis komentē, ka šobrīd EK ir sabijušies no lauksaimnieku protestiem un ir labs brīdis, lai ietu un stāstītu savu situāciju un kāpēc mērķus nevar sasniegt. *Dace Arāja* atbild, ka kopējais mērķis nemainās, par to šobrīd nav diskusijas. Mērķi mums ir izvirzīti un, nerunājot par detaļām, netiek mainīti.

Mārtiņš Trons aicina domāt par citiem pasākumiem platību appludināšanas vietā. Komentē bioloģiskās lauksaimniecības dzīvotspēju, kā arī sociālās iniciatīvas. Norāda, ka saimniecību skaits samazinās gan konvencionālajās, gan bioloģiskajās saimniecībās, tāpēc, ka tās palielinās. *Dace Arāja* atbild, ka šīs darbības (hidroloģiskā režīma atjaunošana) var tikt veiktas arī uz izstrādātajiem kūdras purviem, par nacionālo dabas atjaunošanas plānu atbildīgi būs VARAM. Dabas atjaunošanas regula tiks pieņemta 2024. gada pavasarī, attiecīgi tad arī šie mērķi stāsies spēkā.

Dace Arāja pateicas *Iļonai Kromānei* un pāriet uz pēdējo darba kārtības punktu.

5. Diskusija un priekšlikumi par turpmāk veicamajām darbībām, kā arī nākamās sanāksmes laiku un saturu.

Jānis Ģērmanis norāda, ka svarīgi pievērst uzmanību sertifikācijas metodikai, netiks finansēti pasākumi, kam ir negatīva ietekme uz klimatu. Iesaka, ka pasākumos būtu jāliek uzsvars uz nosacītu metodiku vai metodiku precizēšanu, ir svarīgi paredzēt līdzekļus arī tam. *Dace Arāja* norāda, ka, diemžēl, ne vienmēr klimata pasākumi iet kopā ar biodaudzveidības pasākumiem. *Kristīne Sirmā* norāda, ka ZM strādā pie emisiju faktoriem kopā ar KEM, bet visus datus, ko liekam NIR ir ļoti rūpīgi jāvērtē, jo bez verifikācijas un kārtīgas analīzes inventarizācijā nekas netiks ievietots.

Sergejs Seņkāns rosina vienoties starp nozarēm par apakšmērķiem un nozares mēģina vienoties par pasākumiem, kas sasniegtu mērķi, neaiztiekot citas nozares. *Dace Arāja* norāda, ka jāiesniedz pasākumi jau detalizētā līmenī, līdz aprēķinam, bet varam runāt par šādu pieeju. *Sergejs Seņkāns* norāda, ka nozarēm jābūt līdzsvarotiem pasākumiem, katram jāsniedz savu pienesumu. *Dace Arāja* atbild, ka tiek strādāts pie līdzsvarotiem pasākumiem.

Sanita Kalnača jautā, vai ZIZIMM ir atsevišķi noteikts mērķis, vai tas ir noteikts NEKP ietvaros? *Dace Arāja* atbild, ka ir noteikti mērķi – lauksaimniecība ir ne-ETS daļa, kur ir kopējais mērķis, kur iekļauti visi ne-ETS sektori (mērķis -17% emisiju samazinājums pret 2005.gadu) un ZIZIMM sektoram ir atsevišķi no 2025. – 2030. gadam noteikts saistošs piesaistes mērķis.

Sanita Kalnača uzdod jautājumu vai KEM ir algoritms, ko darīt, ja nerasniedz mērķi – kā šo mērķi pārvirzīt? *Dace Arāja* atbild, ka algoritms droši vien top, bet mērķis ZIZIMM sektorā ir jāsasniedz. Lielas elastības iespējas nav. *Einārs Mednis* norāda, ka līdz 2025. gadam ZIZIMM mērķis pildījās viegli, bet sākot ar 2026. gadu mērķi ir ļoti ambiciozi, tos ir grūti sasniegt.

Māris Simanovičs komentē, ka valstij būtu svarīgi ieviest ražotāja atbildības sistēmu. *Dace Arāja* norāda, ka piesārņotājs maksā princips tiek vērtēts ES līmenī un analizēts visā pārtikas ķēdes posmā. Ir veikti zinātnieku vērtējumi un tālāk par šo tiks diskutēts. *Einārs Mednis* atbild, ka šādas sistēmas jau pastāv, ir ETS sektors, nākotnē būs arī ETS2 sektors un tas, kas šajos sektoros neietilps būs AFOLU sektorā. *Kristīne Sirmā* piebilst, ka lauksaimnieki datus padod ļoti nelabprāt, bet, ja mums šī informācija nebūs, nevarēsim neko pierādīt pie iespējamās piesārņotājs maksā principa ieviešanas.

Juris Jātnieks (atsaucoties uz sarunu tērzētavā) norāda uz zviedru piemēru (ICA zīmolu), kas Latvijas lielveikalos veiksmīgi tirgo bioloģisko produkciju, nepieciešams vairāk lielveikalos ieviest Latvijas bioloģisko produkciju. Jābūt labai sadarbībai visu iesaistīto starpā. Aicina uz nozaru sadarbību. Norāda uz melnalkšņu audzēšanu mitrājos kā labu pasākumu.

Arnīs Muižnieks norāda, ka, lai melnalksni audzētu būtu jābūt pārliecībai, ka to varēs novākt, kā arī, jāattīsta pārstrāde Latvijā. Jāpievērš uzmanību emisiju aprēķiniem, kā arī jāierēķina aizvietošanas efekts. *Dace Arāja* atbild, ka aprēķini tiek balstīti uz zinātnieku modelējumiem, arī šie piedāvājumi pasākumiem.

Dace Arāja pateicas dalībniekiem par dalību un diskusiju un noslēdz sanāksmi.

Vairāk informācija par Nacionālās enerģētikas un klimata padomes (NEKP) Zemes sektora (t.sk. mežsaimniecība) un lauksaimniecības darba grupu pieejama ZM mājaslapā: <https://www.zm.gov.lv/lv/zemes-sektora-tsk-mezsaimnieciba-un-lauksaimniecibas-darba-grupa>

Padomes priekšsēdētājs

D. Arāja

Protokolēja

E. Lāce